

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

**РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА****ГОЛОС СТЕПИ****РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА**

№ 39 (8623)

29 СЕНТЯБРЬ

2016 йыл

КИШИ ЮМА

КЫРК КИЙИК

1931-нши йылдан алып шыгады

БАЫТИРЛИК

Дайымларга калган йигерлик

Анаданъ юреги... Не зат ьткермейди ол ьзиннен? Кайдай сынавлардан, кайгылардан ьтип, яшамага, авлетлерининъ коьзлерине тынъшсынъ карамага, оларга суьйинмеге амал табады.

Тек январда мага «аблиги заманнынъ баытири» деген темага эссе язбага туьсти. Мен ьзимнинъ аблиги заманда да, аввелгиде де баытирлер ьзден, танъ аьдемлер болганлар деген ойымды яздым. Сол да дурыс тувыл ма, баытирлер бизим касымызда, олар ьз юреклерине тынълап, баытирлик этедилер эм сол баытирликти, йигерликте келектеги несилге асаба этип дайымларга калдырадылар.

Буьгьнлерде терроризм бизим биринши эм коркынъшылы яв болады. Сол явды кыйын еньмеге, террористлер колларыннан бизим ясларымыз ьледилер. Ясларымыз янларын аямай ата-бабалардан калган тувган еримизди коршалайдылар, олар баытирлик, Аталыкка суьйим деген баалыклар негизинде тербияланганлар.

Магомед Нурбагандов. Полиция лейтенанты. Яйдынъ яркыраган куьнинде яс янын алганлар огьрысыз караклар. Не уьшин? Кимнинъ алдында куьнали яс? Кимге яманлык эткен? Полиция куллыкшысы болып куьнали де болып калдыма? Кайдай ьзлер табайым анаданъ карага боялган тастары, атадынъ кайгылы мунълы юзи алдында айтапага? Кай-

СЕССИЯ

Маьнели соравлар ойласылган

Янъыларда «Ногайский район» МО администрациясынынъ кеьнеслер залында «Ногайский район» МО Депутатлар йыйынынъ кезекли 33-нши сессиясы болып ьткен.

Сессиядынъ куьн йосыгында «Ногайский район» МО Уставынынъ проектинъ янъы редакциясында кабыл этуьв сорап бойынша район Депутатлар йыйынынъ председелининъ орынбасары Адильхан Янмурзаев шыгып соьйлеген. Район администрациясынъ аккимбасынынъ куллыгын юритуьвши Рашид Шангереев «Муниципаллык образованиесининъ 2015-2018-нши йылларга экономикалык эм социаллык ьрленуьв комплексли программасы акында» деген Депутатлар йыйынынъ сессиясынъ 2015-нши йыл 29-нши июниндеги 153-нши номерли карарынъ толтырулуьвы акында информация ман таныстырды. «2016-2020-нши йылларга «Ногайский район» МО яшавшыларынынъ

тип ьз кайгымды, янымдагы дертимди тоькпеге амал табайым? Огьрысыз наьлет болгыр каракларга кайдай ьзлер айтайым? Йок ьзлерим, тек сол дагестан ястынъ алдында тизимди де, басымды да иемен. Аьжелдинъ коьзине карамага коркпай, куьлледен басын да, юрегин де акашпай, ис йолдасларына «Исленъиз, йолдаслар» деп шақырув эткени уллы баытирлик тувыл ма?

Магомедтинъ баытирлиги белгиленмей калмады, мынълаган онынъ замандаслары, тенълер, савлай россиянлылар оны баытир деп санайдылар. Полиция лейтенанты Магомед Нурбагандов Россия Федерациясынъ Президентининъ Указы ман ис борышын толтырувда баытирлик эм йигерлик коьрсеткени уьшин Россия Баытири деген атка тийисли болган.

Россия Баытири. Коллары ман сыйпайды Кумсият Нурбагандова увьлына берилген савгады, сол савга Нурбагандовлардынъ аьлинде несилден-несилге коьшип, иеси акында дайымлык эс болып турагьына биревимиз де шекленмеймиз.

Магомедтинъ баытирлиги бааримизге де баалы, ол дайымларга – аблиги заманнынъ уьйкен арыптан Баытири.

Г. БЕКМУРАТОВА.

Суьвретте: М.Нурбагандовтынъ атаанасына РФ Президенти В. Путин йогары савга тапшырады.

ыхтыярлар билмин эм ыхтыярлар анъламын ьрлентуьв бойынша комплексли шаралар» деп аталган программады беркитуьв акында район администрациясынъ юрист соравлары бойынша бас специалисти Арсен Кокоев анълатув эткен.

Соны ман бирге сессиядынъ барысында ыхтыярлык тергевлерди ьткеруьв уьшин Ногай район прокуратурасына нормативлык ыхтыярлар актларын эткеруьвдинъ йорыгы акында положениеди, район Депутатлар йыйынынъ регламентин, «Ногайский район» МО администрациясынъ муьлк реестрин беркитуьв, район бюджетине 2016-нши йылга туьрленислер киргистуьв акында соравлар ойласылган.

Район депутатлары сессиядынъ куьн йосыгына шыгарылган соравларды ойла-сып болып, тийисли карарлар кабыл эттилер.

Кутлаймыз!

Россия Федерациясынъ Федераллык Йыйынынъ Государстволык Думасына Дагестан Республикасынъ 10-нши номерли Сырт сайлав округынан депутат болып сайланган У.Умахановты, Дагестан Республикасынъ Халк Йыйынына депутатлар этилинни сайланган М.Мамаевти эм М.Авезовты.

**Оьрметли Умахан Гаджимагомедович!
Сыйлы Мурат Зулькапиевич эм Мурзадин Алибекович!**

Сизди редакциямыз атыннан элимиздинъ эм республикамыздынъ ьвр закондательлик органларына депутатлар болып сайлануьвныз бан кутлаймыз.

Оьткен сайлавларда сизинъ аьр бирингизге сайлауьылардынъ энъ коьп тавыслары берилген. Соьйтип аьр бир сайлауьы келектеги 5 йыллар ишинде Россияда, Дагестанда, сонынъ санында Ногай районуьмызда ийги туьрленислер

болар деп уьмит этедилер. Сондай йогары халк сенимлигин сиз уьйкен яваплык, белсенли депутатлык аьрекетингиз бен акларсыз деп сенемиз.

Сизге депутатлык исингизде бийик ьвр уьстинликлерди, берк ден савлыкты, аьеллерингизде эмишликти, ьзлерингиз ара тил бирликти, наьсинти йораймыз.

«Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ редакциясы.

Ногай районунынъ сыйлы яшавшылары, аялы ветеранлар!

Савлай Россия ман бирге бизим район уьйкен байрамды – Эсли аьдемлер куьнин карсы алады. Буьгьнлерде Россиядынъ аьр бесинши яшавшысы – тийисли тыншаюьвда. Бу куьн маьнели эм ярасыклы – биз ак юректен атааналарымызды, насихатшыларымызды сыйлаймыз, олар бизим яшавымызды туьзгенлер, биз олар ман ьктемсиймиз.

Сыйлы ветеранлар, Сизге энъ де маьнелиси – коьплеген йылларга ден савлык, сизинъ юьвкларынгиз Сизге эс этип, йьлуьвлыкка ораганын йорайман. Бизге сизинъ сулыбынгиз, акылынгиз, сизинъ суьйикли юреклрингиз аьр заман керек. Коьнъилингиз коьтеринъки болсын – буьгьн эм аьр дайым!

**К. ЯНБУЛАТОВ,
«Ногайский район» МО аккимбасы.**

Сыйлы окутуьшылар, педагогика исининъ куллыкшылары эм ветеранлары!

Сизди ак юректен кести байрамынгиз бан кутлаймыз! Сол куьн биз ьз яшавын элимиздинъ келектегисине багыслаган аьдемлерге оьрмет этемиз. Ол ыспайы ьзлер де тувыл, неге десе окутуьшылар еньил болмаган, ама бек сыйлы эм савалпы исти – Россиядынъ яс несиллерин тербиялав эм окутуьв аьрекетин толтырадылар.

Сизинъ исингиздинъ бас сырагысы – ол сизинъ кызыклы эм янъы кепте ойлап билетаган выпускниклерингиз, ьз эли-

нинъ яс граждандарлары.

Еньил болмаган куллыгынъиз уьшин, баалы окутуьшылар, сизинъ алдынгызда бас иемиз! Сизге ис аьрекетингизде янъы уьстинликлерди, эмишликти, берк ден савлыкты, тынъшылыкты эм макулласуьвлыкты, сенимлерингизди аклап болатасан, кыйынгыз уьшин сизге разы болган эм алдыга ьмтылган окувишларды йорайман!

**К. ЯНБУЛАТОВ,
«Ногайский район» МО аккимбасы.**

**Ногай районунынъ сыйлы яшавшылары,
согыс эм ис ветеранлары, эсли аьдемлер!**

Сизди ак юректен Эсли аьдемлер куьни мен кутлайман, йьлы йоравларымды айтаман.

Казан айдынъ биринши куьнинде биз ясуьйкенлеримизди кутлаймыз, олардынъ аркасы ман, олардынъ ис мен туьзилген эм ьрленген бизим элимиз. Уьйкен несилдинъ аьдемлери элимизди саклаганлар, бизим юреклримизде ясуьйкенлеримиз уьшин ьктемлик сезими аьр заманда таза эм уллы. Буьгьнлерде де эсли инсанлар ямагат яшавында белсен катнасадылар, бизге соьзи мен, исинъ

мен коьмек этедилер, маданият-тарих аьдетлерди, анъ байлыкларды саклайдылар.

Аялы бизим ясуьйкенлеримиз! Сизге Ногай районунынъ туьзилуьвине, ьрленуьвине салдарлы уьлис косканынгыз уьшин, шыдамлык, суьйим, ийги ислер уьшин разылык билдирем. Коьплеген йылларга берк ден савлык, таьвесилмес наьсин эм онъайлык йорайман.

**З. АДЖИБАЙРАМОВ,
«село Терекли-Мектеб» МО СП аккимбасы.**

**Сыйлы окутуьшылар,
школага дейимги окув учреждениелерининъ педагоглары,
педагогикалык исининъ ветеранлары!**

Ак юректен сизди кестилик байрам ман кутлайман. Окутуьшыдынъ аьрекетинъ энъ сыйлы, яратуьшылык пан бардырлатаган кестилердинъ бириси, соны ман бирге ьзи – кыйынлы эм яваплы. Куьн сайын окутуьшы ийги аркады тербиялав уьстинде куллык этип келеди. Ол балаларга яхшы ман яманды айырып уьйретеди, ясуьйкенлерди сыйлав кереги акында айтады.

Буьгьн сиз окутуьшылар, бизим еримиздинъ, савлай Россиядынъ келектегисин юри-теек аьдемлерди тербиялайсыз.

Бизим Терекли-Мектеб авьлымыздынъ окув учреждениелеринде бек акылы окутуьшылары окувишларга билим

бередилер. Солардынъ ишинде ьз ислерининъ усталары, бир неше ькмет савгаларынъ иелери, Билмлендируьвдинъ ат казанган окутуьшылары, туьрли конкурслардынъ енъуьвшилери эм сондай баскалар.

Буьгьн сизинъ кестилик байрамынгызда, сизге тек яхшылыклар, тынъш болмаган исингизде шыдамлыкты, уьстинликлерди йорайман. Бу куьн сизге тек ийги разылык соьзлер айтылсынлар. Ден савлык сизге эм яшав ийгиликлери.

**З. АДЖИБАЙРАМОВ,
«село Терекли-Мектеб» СП МО аккимбасы.**

5-нши октябрь – РОССИЯ БОЙЫНША ОҚЫТУВШЫ КУЪНИ

Сыйлы сенин атынъ

Оқытушы – ол ким, кайдай болмага керек? Меним коз алдыма озымди оқыткан оқытушылар озлерининъ терен билимдери, арасында куълемсиреви эм каты суы ман келедилер. Алдынгы заманларда оқытушыга карап бир бала тувыл экеш, онынъ ата-анасы сойилемеге ийменетаган эди. Буьгуьн, болса да оқытушылардынъ кеспилик байрамы алдында айтпага да суыймеген эдим, ама энди сондай мырсат болмай калмага да болар, оқытушыга балалардынъ, олардынъ ата-аналарыннынъ катнаслыгы туьрленген. Онынъ себебин таппайман. Яде заман озь себеплигинъ этеди, яде оқытушылар баска болганлар...

Оқытушы- оқып, язyp уйретуьвши, билим дуньясына алып баруьвши. Балалардынъ кепленуьвинде онынъ аз болмаган уьлиси бар. Аьлиги школа балаларды, озь исин суыйген оқытушылардынъ аркасында тирелип турады.

Меним тувьп-оьскен Орта-Тоьбе авьлымнынъ школы оьлшемине коьре уйкен тувьл, ама мунда бар куьшин аямай, аьрекетин юрיתהган, оьзлерининъ яратуьшылык ислери мен аьр балалардынъ юрегине етип, аьр бирисининъ касиетин ашыклап бола-таган оқытушылар ислерин бардырадылар.

Школамызда билим-ли, талаплы оқытушылар аз тувьл, солардынъ бирисининъ кеспилик байрамы, сол куьн алдында мен озь авьлымнынъ школынынъ оқытушыларын ак юректен байрам ман кутлап, аьр бирисине кеспилик усталыкты, уьстинликлерди, бир заманда да оқытушы кеспилининъ сыйын йорайман.

Школамызда билим-ли, талаплы оқытушылар аз тувьл, солардынъ бирисининъ кеспилик байрамы, сол куьн алдында мен озь авьлымнынъ школынынъ оқытушыларын ак юректен байрам ман кутлап, аьр бирисине кеспилик усталыкты, уьстинликлерди, бир заманда да оқытушы кеспилининъ сыйын йорайман.

Бактысын билимлендируьвге багыслады

Кумлы авьл орта мектебинде коьп йыллар бойы Улангерек Аджиманбетовна Динашева оқытушылык аьрекетин юритип келеди. 1968-нши йыл Хасавюрт каласындагы педучилищеде тамамлаган сонъ, оны тувган Кумлы авьлыннынъ мектебине куьллык этпеге йибередилер. Орта билим алып калмай, ол сол ок йыл Махачкаладагы педуниверситетине заочно туьседди. 1970-нши йыл ол йогары классларда математика эм физика дерислерин юритип баслайды. Коьп йыллар узагы сыйлы оқытушы профком председатели аьрекетин уйгьнлы юритип келди. Суыйген исинде яваплыгы, суьлплыгы ман баскаланып келген оқытушы-кыскакылыга «РФ халк билимлендируьвининъ сыйлы куьллыкшысы» деген аты берилген. Ол «Профсоюз туьзилуьвининъ 100 йыллыгына» деген савгасынынъ иеси де болады. Онынъ пайдалы исинде коьрсеткен етимислери акында коьплеген сый грамоталары да шайьтлайдылар. Оқытушы кыскакылыдынъ исининъ етимиси – онынъ оқыткан оқытушылары, олардынъ уьстинликлери болады. Айтпага онынъ биринши выпускынынъ окуьшылары Е.Шандавов, М. Елманбетова, Я. Динашев, А. Аджатаева, К. Кулушева, У. Шандавова, А. Елманбетова эм сондай баскалар онынъ йолын алып, туьрли мектеблерде оқытушылык аьрекетин толтырып келедилер.

Ис йылларыннынъ ишинде Улангерек Аджиманбетовна ис йолдастары, окуьшылары, ата-аналары, авьл яшавшылары ягыннан сый-абырайды казанып келди.

Суьлплы оқытушы озьининъ куьллык-суьберлиги эм кайратлыгы ман, аьр куьн сайын мектеб босагасын басып, халкын билимлендируьвге багысланган исине яваплы каравы ман окуьшылардынъ билимге суый-

ни сабагыннан оқытушысы Курахан Сейдахмет кызы Зарманбетова.

Курахан Зарманбетова авьлымдынъ школын оқып битирген, онынъ озьининъ анасы, суыйкли оқытушылары ога кеспи сайлавады уьлги болган.

Солай болганда, Курахан ана йолын кувган. Анасыннынъ оқытушылык аьрекетин коьрип тербияланган кызалак буьгуьнлерде де озь исин ийги бардырмага шалысады. Ол ис аьрекетин Ставрополь крайыннынъ Абрам-Тоьбе авьлында баслаган эди. Аьли болса, йьрма йылдан бери авьл школысында куьллык этеди. Ол балалар ман туьрли шараларга коьп яратуьшылык ислер аьзирлейди. Катнаскан ерлерде уьстинликлерге де етиседи. Оьзи Дагестан Республикасыннынъ Президент грантыннынъ иеси де болган.

Курахан Зарманбетова ис коллективи, окуьшылары, олардынъ ата-аналары алдыларында озь исин мен сый казанган оқытушы. Аьли де алдыда Курасханнинъ уьстинликлерине суыйнермиз, а буьгуьн болса, оқытушылардынъ кеспилик байрамы алдында яратуьшылык оьрленуьвди, ден савлыкты йорайман.

БИЗИМ ХАБАРШЫ.
Суьвретьте: К. Зарманбетова (оньда).

Уйкен ниет кишкейден басланады

Аьр бир оқытушыдынъ озь заманында ога билимге йол ашкан оқытушылары да болган. Авьлдасымыз Секерхан Мезеевна Оразбаева уьшин энъ биринши оқытушыдынъ келбети – ол озьининъ анасы Патима Отемисовна Оразалиева эди. Патима-абай (яткан ери ярык болсын) кайнаган каты согыс йылларында Исмаил авьлында оқытушы болып куьллык эткен. Онынъ синълиси Саньет те оқытушы болган.

...Ол Терекли-Мектеб авьлыннынъ А. Джанибеков атындагы орта школын 1970-нши йылда оқып кутарып ок, Дагестан патшалык педгогикалык институтыннынъ физика-математикалык факультетине окуьвга туьседди. Соны 1976-нши йылда уьстинликли оқып битиреди эм сол йыл ок оны Кумлы авьл орта школына математика дерисининъ оқытушысы этип йибередилер. Сонда ол 10 йыл узагында ислейди, школадынъ окуьв ягыннан завучы да болады. Кумлы авьл школынынъ директоры Оьзбек Мурзаевтен белгили оқытушыларыннан ийги ис суьлпларын алган.

С. Оразбаева 1986-нши йылда тувган авьлына кайтады. 1987-нши йылдынъ февралиннен алып буьгуьнге дейим Ногай районнынъ билимлендируьв боьлигинде методист болып ислейди. Аьлиги замандагы билимлендируьв боьлигининъ етекшиси Кайтархан Отегенова ман 16 йыл, методист йолдасы Минат Джуманбетова ман 20 йыл бирге ислеп келедилер.

– Коллектив ийги, – дейди С. Оразбаева, – район школаларыннынъ яс оқытушыларына керекли ярдэм этемиз, школаларды янъы окуьв китаплери мен канагатлаймыз. Быйыл 1-4-нши класслар окуьшылары уьшин Черкесск каладан ногай тилининъ янъы окуьв китаплерин аькелемиз.

Секерхан Мезеевна уьшин быйылгы Оқытушы куьни эки кабат байрам, неге десе ол район билимлендируьв тармагында куьллык эткенли август айында тувра 40 йыл толды. Ол коьп йыллык алал исин уьшин 1985-нши йылда СССР билимлендируьв министрствосыннынъ Сый грамотасы ман савгаланган. Сол грамота ога сонъында «Ис ветераны» деген атты алмага амал берген. 2001-нши йылда ога Дагестан Республикасыннынъ ат казанган оқы-

туьшысы деген сыйлы ат тапшырылган. Ногай район администрациясыннан да бир неше кере грамоталар эм разылыклар ман савгаланган.

Оқытушыдынъ кайдай оқытушы экенине бас белги – ол ал деп озь асыраган балаларыннынъ оьсуьви эм оьсип кайдай аьдем болуьви деген белгили совет академиги Д. Лихачев. Секерхан Мезеевна эри мен бирге 2 баласын асырап оьстирген. Уьлы Арсланбек А. Джанибеков атындагы, кызы Эльмира Кадрия атындагы школаларды алтын медальерге оқып кутарганлар. Арсланбек сонъында Саратовтагы медуниверситеттинъ стоматология факультетин битирип, аьли 10 йылдан бери Энгельс каладынъ клиникасында хирург-стоматолог болып ислейди. Эльмира да сол ок Саратовта РФ Президентиндеги П. Столыпин атындагы Поволжский академиясыннынъ экономика эм управление факультетин кутылган. Буьгуьнлерде Москвада куьллык этеди.

Кайсы бир аьдемнинъ уйкен яхшылык ниети кишкей заттан басланады – ал деп озьининъ юьвик аьдемлерине яхшылык йоравдан. Ама бара-бара сол ийги ниет кенььееди, ол онынъ балаларыннан уныкларына, олардан баска аьдемлерге, сав элге ййылады.

М. ХАНОВ.
Суьвретьте: С. Оразбаева.

Мектебимиздинъ етекшиси

Арухан Бегалиевна Байманбетова – Кара-Сув авьл орта мектебининъ етекшиси болып тек 6 йыл куьллык этеди. Ондай аьдемлер акында: «Яс болса да бас», – деп айтылады. Оьзининъ танъ хаснети мен, аьдемшилиги мен Арухан Бегалиевна ясуйкеннинъ де, яс кишкейдинъ де коьнъилин табады, олардынъ тилин де, ниетин де бириктирип болады.

Етекши бола туьрып, Арухан Бегалиевна аьр бир оқытушыдынъ тек мектебпен байланыслы кайгысын тувьл, ама баска каьрлерин де шегеди.

Бизим басшымыз озь де баьри оқытушыларга коьрим. Мине бир неше йылдан бери ол «Келектегиге аьыт» деген конкурста катнасып, биринши орынды алып келеди. Оннан баскалай, 2012-нши йылдынъ 22-нши ноябринде ол 6-нши класс окуьшысы София Ком-

паева ман (онинъ илми исин «Ногай тотемлери. Балалык белгиси» деп аталган эди) Ставрополь каласында оьткерилген конкурста катнасып, енъуьвши болганлар. Оьткен 2015-нши йылда да А. Байманбетовадынъ 7-нши класс окуьшысы Алтынай Байманбетова Ставропольде болып озган йогарыда белгиленген конкурста биринши орынды алып, сонъ 2016-ншы йылдынъ март айында Москвадагы бу конкурстынъ Савлайроссиялык кезегинде катнасты. Алтынай аьли яс болса да, ногай халктынъ маданиятын билимли, етимисли кепте коьрсетип эм яклап болды. Ол бизге уйкен куьез.

Мектебимиздинъ етекшиси акында тек йылы суьзлер айтпага боламыз. Арухан Бегалиевна сабыр кылыкты, юмсак соьзли, аьдемлерге аьдемшилик пен карайтаган, озь исин тебен-

Кара-Сув школынынъ ис коллективи.
Суьвретьте: А. Байманбетова.

ТОБГЕРЕК СТОЛ

Ямагаттынъ оьткир маъселелерининъ бириси

ДР Аькимбасынынъ буйрыгына коьре, сентябрь айы ишинде терроризмге карсылык эм соны йок этувъ темасына багысланган шаралар республикадынъ окув учреждениелеринде озгарылмага керек эди.

Буйгунлерде республикамыздынъ, сонынъ ишинде районимиздынъ школаларында да терроризм темасына багысланган дерислер, тогерек столлар уьстинликли озгарыладылар. Янъыларда А-Х. Джанибеков атындагы школасында окутувшы Эльбике Валиева 10-ншы «б» класс окувшылары ман «Терроризм- аьлиги яшавдынъ кавыфлыгы» деген тема бойынша тоьгерек стол озгарды. Сонынъ катнасувшылары оьз алдыларына «Терроризмди тамырыннан тайдырмага болама экен?», – деген сораьды салдылар эм тоьгерек столдынъ барысы бойынша сол сораьга явап бермеге де шалыстылар. Окувшылар терроризм тарихи, оьрленуви акында хабарладылар, дунья бойынша болган терактлар санларын келтирдилер, ИГИЛ организациясы акында оьз ойлары ман боьлистер.

Солай ок, тоьгерек столда «Ногайский район» МО администрациясындагы АТК етекшиси А. Межитов, СГА етекшиси Б. Джумакаева, ПДН инспекторы Р.Рахмедов, ФСБ ваькили К.Махмудов конак болып катнастылар эм оьз ойлары ман боьлистер.

Тема бойынша окувшылар бек белсен кепте эрислесуьвлерге туьстилер. Оьз ойларын мысаллар келтирип, айтып болдылар. Терроризм кайсы яктан бас алганы акында соьйледи. А.Межитов окувшыларга коьп сораьлар берип, оьзининъ билгенин де аямай айтып озды. Ол оьзининъ ойын, окувшы Айшат Джумаева оьз ойын якламага шалыстылар.

Айшаттынъ эткен докладына коьре, ол США элинде эм сондай баска эллер бойынша болатан терактлардынъ маьнеси уйкен деп санайды, а Амирхан Межитов бизим

республикамызда да туьрли йылларда болган терактлар да солар ман бир сырада деген ойын айтады.

Элбетте, аьр аьдемнинъ яшавы баалы эм маьнели. Терроризм элимизге, сонынъ ишинде аьр бир аьдемнинъ яшавына, шапкынлык этеди. Бу эки- аьлиги эм келеектеги яшавдынъ билимли аьдемлерининъ эрислесуьвин эсите туьрып, менде де оьз ой туьвды. Дагестан Республикасы, Ногай районы, бизим туьрган авылымыз, элбетте, бизге ювык эм баалы. Мунда аьр кишкей кесек ер, аьдем бизге керек, йойсак зарар келтирiledи, ама, меним ойыма коьре, республикада болган теракт пан, айтпага, США-да 2001-ншы йылдынъ 11-нши сентябринде болган теракттынъ баскалыгы бар. Мунда аьдем яшавына орманлыкта юрген карак шапкынлык этетаган болса, США-да бир неше йыллар узагында аьзирленген, йогары сулыбы болган террорист куьплерининъ етекшилер мен озгарылгандай сезиледи, бу ерде кир политикалык ниетлер яшавга шыгарылганлар. Бу меним ойым, баскаларга оьз ойымды ябыстырмага шалыспайман.

Буйгунги шара катнасувшыларынынъ оьз ойлары бар эдилер, болса да аьр кайсысыннынъ да юреги, сондай дуьрыс туьвил йолга ясларымыздынъ туьсуьвине, авырытаганы белгиленмей болмады. Ойлар туьрли болса да, ниет бир – терроризмди тамырыннан тайдырмага шалысуьв.

Терроризм темасына багысланган тоьгерек стол бек аьруьв оьтти. Балалар белсен катнаспага шалыстылар. Сондай шаралардынъ оьтуьви тек окувшыларга туьвил, бизим оьзимизге де бек пайдалы. «Ногайский район» МО администрациясындагы АТК да оьз куьлыгын тийисли кепте юрители.

Г. САГИНДИКОВА.

Суьвретте: тоьгерек стол озгарылган шакта.

ТЕРИСЛИК КОБЗ АЛДЫМЫЗДА

Маданият дережеси айлак тоьмен

Мен куьн сайын Баьтирлер Аллеясы ман куьлыкка бараман, куьнимнинъ де, яшавымнынъ да яргысы сонда оьтеди деп айтсам бир янъылыс та болмас. Коьз алдымда – данькы баьтирлеримиз, ойнап юрген саьбийлер, бос заманын толтырып, кыдырып келген яслар эм ясуьйкенлер. Тек туьнегуьнлерде Аллеяга сыйырлар киредилер, ярасыкы еримизди отлак этпеге туьрылар деп те тынышсызландым. Савболсын авылымыздынъ аькимбасы Зейдулла Курманович Аджибайрамов, ол тез туьзетти сол аьллерди – капылар мал кирместей этип онъланып салындылар. Соьйтип Аллеяга шешекейлер шашылды, сыйырлар да йок болды. Кеш арада шыксанъ, ярасыкы этилип йогарыдагы шыраклар да яндылар. Кеште сол ерден юрмеге де корпайсынъ. Аллеядынъ

ишинде кафе де аьрекетлеп баслады. Сол да тийисли кепте юритилсе, яман зат туьвил. Кафединъ иеси Расул Кокенеев ер аьзирлеп, онълап, аькелип кызыл гуьллер шашты. Онынъ каравы ман йогардагы шыраклар да соьнмей янадылар. Администрация куьлыкшылары келип оьленди кыркадылар, тазаладылар тоьгеректи.

Булай алып карасанъ, баьри зат та ийги. Тек бар сондай аьдемлер, сол затты коьтереалмайдылар. Олар кайдай намысыз болмага керек деп ойлайман, бир кешединъ ишинде аллея капыларын ашып (сыйырлар оьзлери оны не этсе де ашып болмайдылар), баьри кызыл гуьллерди де ашатканлар. Янъы шыгып келеткан шешекейлер йок болып калган. Ашув туьвил ма?

Янъыларда куьлыкка бара-

ятканда, Расул Кокенеевтинъ шыраклардынъ бузылган сиселерин йыйнап турганын коьрип, не болган деп сораьдым. Расул айтпага соьз таппай калды, кешелеп биревлер келип, шыракларды бузып кеткенлер. Кайда баратаган зат ол оьзи?!

Ким этеди сол затларды? Биз оьзимиз деп ойлайман. Баска ерден келип, шыракларды бузып, сыйырларга шешекейлерди бирев де ашатпайтагандыр ша? Оьзимизге сондай ийги затларды коьп коьрмесек не болады? Авыл аькимбасы аьр бир шырактынъ астына аьдем салып улгирмейди яде полиция боьлик етекшиси аьр бир капыга бирер полицейский салып болмайды. Сол бакылшылыкты коьйык, маданиятымыздынъ айлак та тоьмен дережеде экенин коьрсетпейик.

Г. БЕКМУРАТОВА.

МЕРЕКЕ

Иси мен халкына пайдалы

Ногайда емис теректи карав керек, исши аьдемди сыйлав керек деп босына айтпаганлар.

Исши аьдемлердинъ бириси болады Терекли –Мектеб авыл яшавшысы Енали Койбагарович Янгишиев. Ол 1956-ншы йылдынъ 27-нши августында Терекли –Мектеб авылында Койбагар эм Хадижаттынъ коьп балалы аьелинде туьган. Онынъ аьелинде 11

бала эди. Куьлыкка ол бала шагыннан алып уьйренеди.

Аьлиги А. Джанибеков атындагы мектебинде окувын тамамлап, ол Кизляр каласынынъ коьлик айдав курсларында билим алып кайтады.

Эли Еналиди аьскер сырасына эр борышын толтырмага шакырады. Ол киели борышын намыслы толтырып, туьган ногай шоьлине келеди.

Районга келуьви мен де ол

МЖС, ПМК эм сондай баска организацияларында коьлик айдап, элине пайда аькеледи. Кайда ислесе де, Енали Койбагарович исине толы яваплык пан карап келеди.

Енали Янгишиев «село Терекли-Мектеб» СП МО администрациясыннынъ уьшинши кере сайланган авыл йыйыныннынъ депутаты, баска болып завхоз аьрекетин яваплы толтырып келеди. Администрацияда аьрекет этувъ йылларында, ийги иси уьшин ол коьп кере авыл эм район администрация ягыннан сый грамоталарына, разылык хатларына тийисли болып келген.

1978-нши йыл ногай яс Кизляр районынынъ Сангиши авылынынъ сылуьв кызы Болдыбийке мен аьел курады. Сол татым аьелинде Эльмира, Гульмира, Ахмед авьлетлери туьвдылар. Олар да аьр кайсысы йогары билим алып, суьйген ислери бойынша аьрекет этедилер.

Енали мен Болдыбийкединъ куьезин 9 уныклары боьлип келедилер.

Сыйлы бавшы Енали Янгишиев янъыларда оьзининъ 60 йыллык мерекесин белгиледи. Буйгунлерде де ол оьз суьйген иси мен элине, халкына пайдалы болып келеди.

Енали Янгишиев алдынгы Терекли-Мектеб авыл аькимбасы А. Байманбетовтынъ етекшилиги мен бир неше аьдемнен туьзилген исши куьбин туьзип, авыл паркын кайтадан янъыртып баслады. сол ийги аьрекетин ол буйгунлерде де бардырып келеди.

Г. НУРДИНОВА.

Суьвретте: Е. Янгишиев.

Бактысын журналистика ман байлаган

«Ногай давысы» газетасынын бас редакторы КЧР-дын ат казанган маданият куллыкшысы РФ журналистлер союзунун агзасы Алтынай Атуова коьптен журналистика ман бактысын байлап келгенли коьп йыллар болады.

Ол Карашай-Шеркеш еринде орынласкан Эркин-Юрт авылында 1966-ншы йылдын 5 –нши октябринде тувган. Сол ок ерли мектебте билим алады. Мектебте окуган йылларда аьрекет эткен «Сокпак» деген адабият-художестволык кружогына язылып, юрип баслайды. Кружок юритувшиси, йьравшы Римма Утемисова онын язганларын айырып алып, сол йылларда «Ленин йолы» деп аталып шыгатаган газетага йиберегаган болган. Ол кружок катнасувшысы болып мектебте, авылда оьткен шаралары, оьзгерислери, согыс эм ис ветеранлары, авылдын белгили аьдемлери, аьеллери акында кишкей хабарлар язып, билдирувлер этип келген. Солардын ийгилери айырылып газета бетлеринде баспаланганлар. Сол йылларда Р.Утемисова кружок катнасувшыларын газета редакциясына конакка да аькетеди. Белки сол заман яс кызда журналист болмага деген ой тувган болар. Сол йылларда Карашай-Шеркеш еринде журналистика болги ашылмаган эди. Уйдегилери кызга Карашай-Шеркеш педуниверситетин тамамлап, оннан сонь газе-

тада куллык этпеге бола-яксын деген маслагатын бердилер. КЧГПИ-де окув йылларында ол журналистикадан факультативке юрип баслайды.

Партия обкомы сол йылларда Карашай-Шеркеш Республикасында телевидение ашпага ойланды. Обком етекшилери институт етекшилери мен аьр бир миллеттен доьрт студент айырып, Ленинград каласынын патшалык университетине йиберегаган токтастылар. Ногай миллетинен сол заман Алтынай Атуовады айырадылар. 1991-нши йыл КЧГПИ-де журналистика болги ашылды. Эм 1992-нши йыл КЧГПИ-динь журналистика болгинде Ленинград каласында йогары билим алган А.Атуова студентлерге журналистикадын тарихи деген дерисин берип баслайды. (Сол йылларда ол студент шакларымда мени де журналистикадын тарихи дерисиннен окуткан.) 1993-нши йыл кыскажкы телевидениеде де куллык этип баслайды. Сол ок йыллар телевидениеде миллет тиллеринде коьрсетувлер берилип басланады, эм ана тилинде передалар да юрипиледи. Эки йыл ол ногай тилинде телеберувлер болгигин етекшилейди эм юриптеди. Ама оны ашпага ушин кеспили кадрлар керек болган.

Телевидение етекшилери ногай кызды Россия телевидениесининь биринши каналына уйренмеге йибередилер.

Уйренип келгенде, кеспили журналисти ногай болгигинен КЧР телевидениесининь билимлендирув болгигининь етекшиси этип коьширедилер эм кыскажкы билдирувлерди юритип баслайды.

2002-нши йылдын январь айыннан алып КЧР Оькиметининь тапшырмасы ман Алтынай Атуова «Ногай давысы» газетасынын бас редакторы аьрекетин юрип тип баслайды. Эм бугуьнлерде де ол ногай газетасын уьстинликке етекшилеп келеди. Онын эстеликли яратувшылык етимислерининь бириси 2015-нши йыл ишинде «Орак эли - Эркин-Юрт» деген онын тувган юрты акында шыккан китаби болады.

Китапты И.Капаев туьзген. А.Атуова болса, сол китаптинь соавторы болады.

Алтынай Юнусовна 1999-ншы йыл ногай ясы Р.Курулов пан бактысын байлайды. Кыскажкы тек шынты журналист болып калмай, наьсипли ана да болады. Олардын татым аьлинде эки увыллары Давлет эм Азамат оьсип, куьзелерин арттырадылар.

Тезден «Ногай давысы» газетанын бас редакторы Алтынай Атуова оьзининь 50 йыллык мерекесин белгилейди. Халкына багысланган пайдалы исинде эм яратувшылыгында оьнерли куллыкшыга йогары етемислер, ийгиликлер коьп болганын йораймыз.

Г. НУРДИНОВА.
Сувьретте: А.Атуова.

КОНКУРС

Балалардын кавыфсызлыгы

Бугуьнлерде, Интернет байланысы бойынша балалардын кавыфсызлыгын канаттап уьшин, «Сетевичок» Савлайроссиялык акциясы йол алды.

Кавыфсызлыкка багысланган бир ортак дерис ишинде кызыкты билимлендирув шаралары оьткерилеет. Сонь ишинде, балалардын компьютер бойынша билимлерин тергев ниет пен, уьшинши халклар ара

онлайн - квест те озгарылаят.

«Сетевичок» миллет савгасын энь ийги билимлендирув иштелиги болган компаниясы алаят. Сол еньювши компанияды балалар оьзлери Интернет байланысы бойынша белгилеет. Бу конкурс дистанционлы формат кебинде ноябрь айга дейим бардырылаят. Конкурс акында толы билдирувлерди сетевичок.рф сайттыннан алмага боласыз.

Халклар ара татымлыкты беркитип

22-26-ншы сентябрьде Дагестан Республикасынын Унцукуль районнын Ашильта авылында орынласкан «Кайын» (сосна) деген комплексинде экстремизм эм терроризм идеологиясына карсы куьресуьв ниет пен конакшылыктын орнына багысланган Сырт Кавказ ялык билимлендирув слеты озгарылды. Слет 23-нши сентябрьде ашылды. Шара Сырт Кавказда яшайтаган миллетлер ара байланысларды оьрлендирув, экстремизминь алдын шалуу, Дагестан Республикасы еринде «Конакшылык» проекти бойынша сулыбы ман боьлисуьв эм Россия еринде соны таралтув мырадта озгарылады. Слетта патшалык власть органларынын ваькиллери, илим ямагатлыклары, экспертлер, Ставрополь крайнын, Дагестан, Ингушетия, Сырт Осетия-Алания, Шешен, Кабарты-Балкар,

Карашай-Шеркеш, Калмыкия республикаларынын студент яслары ортакшылык эттилер. Слет оьтуьви бойынша тоьгерек столлар, билимлендирув мастер-класслар, семинарлар, «Яслар, халклар ара татымлык эм патриотизм уьшин» деген Уьшинши Савлайроссиялык илим-билимлендирув конференциясы, катнасувшылар уьшин тыншаюв программасынын уйгынлавы озгарылды.

Шарады уйгынлавышылар «Наркома-ния эм алкоголизмге йок деп айтамыз» деген Савлайроссиялык фондыннь Дагестан боьлиги, ДР-нын миллет политикасы бойынша министерствосы, Унцукуль районнын администрациясы, Дагестан патшалык педагогикалык университети эм Дагестаннын оьз ыхтыяры ман аьрекет эткенлердинь коьгалысы болдылар.

1-нши октябрь – ЭСЛИ АЬДЕМЛЕР КУЬНИ

Маша-абай деп сьемиз

Карагас авылынын сыйлы ясуьйкени, бавырмалы хатын Марию Аджагайткан кызы Авасова бугуьнлерде 77 ясында. Ол асылы ман Ставрополь крайнын Нефтекум районнын Абрам-Тоьбе авылыннан, бала шагы, яслыгы бу кишкей авылда оьткен. Карагас авыл ясы Оразнияз Авасов пан (яткан ери ярлык болсын) 27 йыл яшаган, 5 балады асыраган. Бугуьнлерде Марию-абайдын касында 3 баласы, 9 уныгы, 4 немереси яшайдылар. Байрам куьнлерде де, булай заманда да олар оны йлуьвлыкка орайдылар.

Марию Авасова баслап УОС-та техника болып ислейтаган болган, соньгы йыллар ол Карагас авыл «Алтын кус» балалар бавында тербиялавышдын коьмекшиси болып ислеген. Кыскажкыдын коьлында авылдын коьплеген балалары оьстилер, олар аьлиги заманга дейим ога «Маша-абай, амансызба?» деп йылы йологиядылар эм сьемдилер.

Тийисли тыншаювга шыккан ясуьй-

кенимизди социаллык куллыкшы Эльбийке Кокенова карайды.

– Мен эльбийке кызыма бек разы. Дени сав болсын, балаларыннь хайырын коьрсин,– дейди Марию-абай.

Эльбийке Кокенова 2008-нши йылдан алып Марию Авасовады социаллык буйымлар ман аьжетсизлейди. Юмада эки кере абайдын уьйин ййнайды, керек болса аклайды, сыпырып тазалап коьды, абайдын коьньилине етеди.

Коьплеген йыллар яваплык пан ислегени уьшин Марию Авасовага коьплеген грамоталар тапшырылган, «Ана медали» савгасын да саклап койыпты ясуьйкенимиз. Сондай сый аьырай казанган хатын, соны уьшин патшалык ога социаллык буйымлар ман пайдаланмага амал береди. Сондай явалы куллыкка ийги этип ислейди Эльбийке Кокенова.

М. КАРТАКАЕВА,

КЦСОН боьлик етекшиси.

Сувьретте: М.Авасова эм Э. Кокенова.

1-нши октябрь – ЭСЛИ АЪДЕМЛЕР КУЪНИ

Ясуыйкен – сыйы ман, берген маслагаты ман

– Ясуыйкенди сыйла-сань, йолынъ болар, деген соьзге бизим яшавдынъ кайсы заманларында да орын табылып келеди. Эш те, эндигиден армаган да биз ясуыйкенди сыйла-вды мутпассык деп бек сенемиз...

Червленые Буруны авылында бугуьнлерде Раиса Сабирзяновна Кульманбетова сыйлы ясуыйкенлердинъ бири-си болады. Ол асылы ман Червленые Буруны авылыннан болмаса да, авыл-эли оны озинди-килерден кем оьрметле-мейдилер.

– Мен озим Кум-лы авылыннан коьшип келгенмен. Мени бу авыл бек аруув йолюк-ты. Авылдасым Зарбий-ке Аджимусаева, адана-стан кем болмай, кат-найды. А социаллык службасынынъ куллык-шылары акында айт-сам, оларга соьз йок. Бир соьзимди ерге туь-сирмеслер – туькенге де барадылар, уйде де

тазалыкты тутадылар, ас-сув да аьзирлейди-лер, – дейди авыл ясу-ыйкени Раиса Кульман-бетова.

Ясуыйкен аьдемлерге бизим куьнле-куьнлик эс этувимизден баска коьп зат керек тувыл. Сол куллыкты бизим социаллык тармактынъ куллыкшылары яваплы толтырадылар. Черв-леные Буруны авылында Раиса Сабирзяновна-га оз коьмегин Айна Караева этеди. Ол кай-сы заманда да коьмекке аьзир.

Социаллык служба-сында да касиетлерине коьре юмсак, кыйын-лыкта кол созып болаяк куллыкшылар исин бар-дырадылар. Айна сон-дайлар саныннан.

– Ол меним кызым-дай, мен оны ман йо-лыгысты куьтип тураман, Айнасыз мен бир бай-рамды да озгармайман, ол мага Ораза, Курман байрамларды озгармага коьмегин этеди, – дейди

Раиса-абай.

Солай ок, Раиса Куль-манбетова озининъ разылыгын авылдынъ социаллык службасы-нынъ етекшиси Менгли-хан Картакаевага, спе-циалистлер Руслан Кар-такаевке, Гульнара Кок-шеевага билдиреди.

– Тезден эсли аьде-млер куьни белгиленеди. Сол куьнде де меним янымда Айна-кызым болагына шек йок. Мен ак юрегимнен сол тармактынъ куллыкшы-ларына уйкен савбол айтаман, сиз янымызда болсаньыз, куьнимиз де, туьнимиз де куьнйрт болмас. Сиз бизге куьн саввлеси болып, сувы-кыкта йылув берип турасыз, – дейди Черв-леные Буруны авыл ясу-ыйкени.

М. КАРТАКАЕВА,
КЦСОН-нынъ боь-лик етекшиси.

Суьвретте: Р. Куль-манбетова социаллык службасынынъ куллык-шылары ман.

БОЬЛИК

Балалы аьеллерге ярдам

Аьлиги аьел авыр заман оьтеди: ол аьдетте болган кептен янъысына коьшеди, аьелдеги катна-слар туьрлендилер. Аьел-лер бузылувлары коьп, балалар арасында сака-тлар саны оьседди, ямага-тагы эм аьелдеги социал-лык кыйынлыктар психо-логиялык стресслердинъ себеплери боладылар. Бу затлар баьриси де аьел-ди беркитуув акында аян шаралар коьрге кереги акында айтады.

Бу маьселелер мен КЦСОН подразделение-лерининъ бириси – бала-ларды эм балалары бар аьеллерди социаллык

яктан аьжетсизлев боьли-ги каьр шегеди. Боьлик-тинъ бас борышы – аьел-лердинъ ыхтыярларын яшавга шыгарув, маьселе-лерди туьрли коьмек этуь-влер эм маслагатлар арка-сында шешуув. Боьликте балалар куьндиз турата-ган стационар ашылган. Окувдан бос заманында мунда турмага тийисли балалар стационарга келе-дилер, мунда психологлар эм специалистлер олар-га уйге берилген борыш-ларды толтырмага ярдам этедилер. Эмлев физкуль-тура бойынша инструктор керексинетаган бала-ларга массаж этеди. Сол

ок куллыкшылар балалар-да билимге кызыксын-ув, патриотизм сезимин, тув-ган якка, аьелге суьйимди тербиялайдылар.

Боьликтинъ негизин-де Оьнер уйи мен бирге «Баскага да эм озинъе де куваныш савкатла» деген социальный проект яшав-га шыгарылады.

5-нши октябрьде, Ашык эсиклер куьнинде, бизим стационарга кел-меге («Нур» деген банкет залынынъ касында орын-ласкан) эм билимли спе-циалистлердинъ ярдамын алмага шақырамыз.

А. АГИСОВА,
боьлик заведующийи.

ТАЛАПЛЫ КУЛЛЫКШЫ

Исин сапатлы толтырады

Аьлиги заман ман яшав, озганды эсте тутув, келеек-тегиге сенуув – мине кайдай Зарема Хайрудиновна Шува-ковадынъ яшавга карасы. Ол оззи Куьнбатар авылында 1976-ншы йылдынъ 1-нши сентябринде интеллигентли аьелде тувган. Анасы – шет элдер тиллерининъ оқы-тувшысы, атасы – бас агро-ном. Куьнбатар авыл орта школасын 1993-нши йылда уьстинликли кутылган эм Дагестан патшалык универ-ситетининъ тарих факульте-тине окувга туьскен. Соны етимисли битиреди эм тарих оқытувшысы кеспи-син алады. Ол анасынынъ йолын алып, оқытувшы бол-мага суьетаган эди. Болса да сонъинда ол куллык изле-стиргенде, Яшавшыларды социаллык яктан канагатлав орталыгы барлыгы акын-да билген. Соьйтип Зарема 2004-нши йылда бу тармакта секретарь-референд ис оры-ныннан озининъ ис аьрекет-тин баслаган. Ийги куллы-гы уьшин бир неше кере сый грамоталары ман савгалан-ган. Шалыскыр, талаплы яс кыскажылыды тезлик соци-аллык ярдамы боьлигининъ етекшиси этип беркитеди-лер.

Бугуьнлерде З. Шувако-ва тезлик социаллык ярда-мы боьлигининъ куллыгын ийгилендируув бойынша ис аьрекетин бардырады. Соны ман бирге ол «Соци-

аллык ярдамларын алувшы-лардынъ ортак регистри» деген янъы инновационлык программасы бойынша уй-кен куллыкты да юритеди. Компьютерди де аруув аьн-лайды. ДР Ис эм социаллык оьрленуув министерствосы ман инновационлык про-граммасын юритуув бой-ынша ийги специалист деп белгиленген. Оьз исин дай-ым да сапатлы кепте толты-рады, оззи уьшин яваплы,

коллективте уйкен сый эм оьрмет казанган. Тезлик социаллык ярда-мы боьлигининъ куллыкшы-лары Зарема Хайрудиновна-ды ис байрамы эм сыйлы мерекеси мен кутлайдылар, ога берк ден савлыкты эм армаган оьрленуувди йорай-дылар.

З. АБДУЛХАЛИКОВА,
тезлик социаллык ярда-мы боьлигининъ специали-сти.

КЛУБ АКЫНДА

Яшавларын кызыклы этпеге шалысадылар

Нариман авылында «Уьшинши яшав шагы» деген клубы аьрекет этип келетагына эки йыл бол-ды. Ясуыйкенлерди белсен-ли эм узак яшамага, сав-лыкты сакламага шақырув – клубтынъ бас мырадла-ры болады. Клуб Нариман авылында аьрекет этетаган социаллык куллыкшылары ман уйгынланган.

Курман-байрамды байрамшылав куьнле-ринде клубта саваплык уйле асы уйгынланды. Ясуыйкен граждандары

шаралар, хабарласувлар, байрам асларын уйгын-лаганлары уьшин, соци-аллык куллыкшыларына оз разылыкларын бил-диредилер. Мунда олар яслык йылларын эслери-не туьсиредилер, келе-екке мырадлары акында айтадылар, бири-бирине кызыклы аьрекет таппага ярдамласадылар.

Эсейгенде баьри ясу-ыйкен аьдемлер де картлык акында ойланадылар. Ким болса да, бир зат та этпей, босына яшавын озгармага суьймейди. Олар белсен-ли, оьнерли кепте яшама-га, биревге пайдалы бол-мага суьедилер.

Сол саялы, биз баьри кызыклы яшамага суьйген-лерди эм ымтылганларды бир затка да бойсынмай, белсенли болып, узак йыл-лар яшамага суьйгенлер-динъ ямагына – «Уьшин-ши яшав шагы» деген клу-бынынъ сырасына коьыл-мага шақырамыз.

А. ЭСЕНБАЕВА,
боьлик етекшиси.

ЯНЪЫ ПОЛОЖЕНИЕ

Совет беркитилген

2015-нши йылдынъ 1-нши январиннен алып КЦСОН орталыгында «Россия Федерациясын-да граждандарды соци-аллык яктан аьжетсизле-вининъ негизи акында» Федераллык Законаына коь-ре (28.12.2013 й., №442-ФЗ), социаллык яктан аьжетсизлев организаци-ясыннынъ попечительский советининъ акында Поло-жение беркитилген эм куь-шине туьскен.

Попечительский совет

тавыслав орган болады эм социаллык организа-циясыннынъ аьрекетининъ маьнели сорауларын кара-мага деп туьзиледи. 2016-ншы йылдынъ июнь айын-нан алып ГБУ ДР КЦСОН орталыгында попечитель-ский советининъ янъы сырасы туьзилген. Совет председатели болып Р. Мурзагишиев салынган, онынъ орынбасары – М. Бекбулатов, совет агзалары – С. Джумаев, Я. Караев, З. Оракова.

Янъы сырасы ман совет эки кере кенъес озгарды. Биринши кенъесте совет-тинъ положениеси, ыхты-ярлары эм борышлары ман таньсылды. Экинши кенъес 23-нши сентябрь-де озды. Шарада эслилер куьнине аьзирлик коьруув, ис планы, орталык боьли-клери озгаратаган шаралар акында сораулар каралды.

М. КАРТАКАЕВА,
КЦСОН директоры-нынъ орынбасарынынъ куллыгын юритувшиси.

Аталыкты саклав – асыл борыш

Коьп йыллык аьдетке коьре 1-нши октябрьден алып сав элимиз бойынша ясы еткен граждандарды аьскершилик куллыгына шақыртувдын куьзги кезеги басланады. Аьскершилик куллыгын толтырув ол Россия Федерациясынын Конституциясы бойынша элимиздинь граждандарынын асыл борышы болып саналады. Бурыннан бери Аталыкты саклав эр аьдемнинь энь сыйлы эм яваплы борышы болып келеди. Аталыкты коршалав – ол тек законда беркитилген борыш та тувыл, ол маьнели эдаллык белгиси, аьр бир гражданининь патриотлык яваплыгы.

Федераллык законы ман келисли кепте Россия граждандары ушин аьскершилик борышы токтастырылган. Аьр бир гражданин ога 17 яс толганда ок озьнинь яшайтаган ери бойынша военкоматта аьскершилик эсабына алынмага тийисли. Аьскершилик куллыгына аьскершилик эсабында болган Россия граждандары 18-ден 27 жасна дейим шақыртыладылар.

Уьстимиздеги 2016-нши йылда Россия Федерациясында армияга шақырув йорыгы «Аьскершилик борышы эм аьскершилик куллыгы акында» деген 28.03.1998-нши йылдагы 53-нши номерли Федераллык законы, солай ок РФ Оькиметининь «Россия Федерациясынын граждандарын аьскершилик куллыгына шақыртув акында Положениеди беркитув акында» деген 11.11.2006-нши йылдагы токтасы ман беркитилген. Быйыл аьскершилик куллыгына 1989 – 1998-нши йылларда тувган яслар шақыртылады.

Армияга шақырув – ол медициналык тергевлерди оьтувди эм шақырув комиссиясынын йыйынына келувди, солай ок военкоматты

маттынь повестка кагытында коьрсетилген заманга эм аьскершилик куллыгына аткарув ерине йыйылувды уйгынлав шаралары.

Аьскершилик куллыгынын заман болжалы сол ок кебинде 1 йыл болып калады. Армияга кетектинь алдында призвниклер медициналык тергевлерди оьтпеге керек боладылар. Аьскерге кетуьге, сонынь эсабында медициналык тергевлерин оьтувге ясына еткен граждандар военкомат повесткалары ман шақыртыладылар.

Шақырув комиссиясы тамамында аьр бир призвниктинь аьскершилик куллыгына яравлы болувынынь категориясы белгиленген сонь карар алады.

Призвниктинь аьскершилик куллыгын толтырувга яравлы экени акында туьз медициналык тамамлавын берип болмаган аьлде сондай призвник шақырув комиссиясынынь карары бойынша медициналык учреждениесине амбулаторлык яде стационарлык медициналык тергевлерин оьтувге йиберилади. Оннан сонь ол кайтадан медициналык тергевлерди оьтувге эм шақырув комиссиясынынь йыйынына келувге шақыртылады.

Ногай районунынь яслары аьскершилик куллыгына бармага бек суьедилер. Болса да бас деп армияга йогары кеспилдик билими бар болган, ДОСААФ Кизляр автошколасында (военкоматтынь боьлиги мен йиберилип) аьзирленген эм С, Д, эм Е категориялары бойынша водительлик шайытламалары бар болган граждандар шақыртыладылар.

А. МЕЛЬНИКОВ,
Тарумов эм Ногай районлары бойынша военкоматынынь боьлик начальниги.

ШАКЫРУВ

Эсли аьдемлерге эс этейик

1-нши октябрь – Эсли аьдемлер куьни. Ол бизге айлақ та ювык аьдемлеримиз – бизим атайлардынь эм тетейлердинь, аталарымыздынь эм аналарымыздынь байрамы. Ол аьдем акыллыгынынь, граждандлык каьмбилдиктинь, ян-коьнйил юмартлыктынь байрамы, тап сондай ян сапатлары согысты эм экономикалык кыйынлыкларды оьткен аьдемлерге берилген. Байрамнынь бас борышы эсли аьдемлердинь маьселелерине коьтериньки эс этув болады.

Бу куьн бизге баьтир ясуьйкен несиллерге уьйкен муьсиревлигимизди билдирип калмай, ама соларга ак юрегимизден маьне беруьвимизди коьрсетпеге амал береди.

Ямагаттынь эсин картлыктынь маьселелерине каратув, эсли аьдемлердинь ислеринде социаллык ягыннан катнасувды кеплендируьв, несиллердинь макулласувлыгын беркитуьв ниет пен «Ногайский район» МО КЦСОН ГБУ Ногай районунынь организацияларынынь, учреждениеле-

рининь етекшилерине, предприимательлерге эм дин аьрекетшилерине 2016-нши йылдынь 1-10-нши октябрь декадасында ясуьйкен аьдемлерге материаллык ярдамын этув бойынша саваплык акцияларын, олар ушин саваплык туьски асларын, тыншаюв кешликлерин оьткермеге шақырув этеди.

Сизинь юмартлыгыньыз эм ийгилигиньиз Тувган Элимиз ушин олардынь коьрсеткен йигитлигине, кайратлы исине, буьгуьнлерде олардынь керексинувлерине эс эткениньиз ушин эсли аьдемлер мен разылык эм муьсиревлик кебинде хош коьрилеек.

Аявлы ясуьйкенлер! Сиз бизим сыйды эм оьрметти кыйыныньыз бан казангансыз. Сонынь ушин сизинь алдыньызда басымызды тоьмен иемиз. Баьри эсли аьдемлерди сондай ярлык ийги куьни мен кутлаймыз!

Байрамыньыз бан!
Г. КАПИТУЛЛАЕВА,
«Ногайский район» МО КЦСОН ГБУ директоры.

АЛИМХАН

(Басы 37-38-нши номерлерде)

Аьптеси:

– Кырымнан баьри
йылтырап,
Ишимнен баьри калтырап,
Сени йолга саламан.
Йылай-сыклай каламан.
Йолынь кайда, ким билер,
Кимлер болар касыньда,
Арып ятсань, аданас,
Ким олгырар касыньда?
Огыр йолга, аданас,
Йоравларым яхшы зат,
Ден савлыгынь, Алимхан,
Анань болып айтаман:
Бир Аллага аманат.
Енъип болсань душпанынь,
Сен артынъа тез ок кайт.
Саклап сени тураяк,
Аьптень, савлай ямагат.

Аьылдастары:

– Баламыздай эдинь сен,
Балдай болып яраган.
Аявлымыз эдинь сен,
Аямызда ойнаган.
Энди буьгуьн сени биз
Алыс йолга саламыз,
Алимхан, сага сенемиз:
Кувьп намарт душпанды,
Ногай элге кайтувынь
Карт та, яс та караймыз.
* * *

Йылы айтты,
Аманласты баьри мен
Алып шыкты

Аьдемлердинь колларын.
Тек болса да
Эш токтатып болмады,
Ерге аккан
Козьлерининь ясларын...
Белки, коьз яс
Аккан болар сол заман,
Аьылдастар
Йылы колын бергенде,
Белки, коьз яс
Келген болар сол заман,
Ана оьлик
Коз алдына келгенде...
Йолга туьсти,
Узак йолга атланды.
Ана Эли
Коз алдында калады.
Кушак яйып
Ногай ердинь авасын,
Соньгы кере
Алимхан да ютады.
Каладылар,
Арт калады сокпаklar,
Яланъаяк

Коьп кыдырган Алимхан.
Юьварады кері карап
авыллар,
Яслар бара
Эки атлы арба ман.
Аьне калды
Арсланбектинь йылгасы.
Онда яслай
Алимхан коьп шомылган.
Аьне калды
Соньгы ногай авылы,
Тардай болды
Уьйкен шоьллик яйылган...

2. БАЙРАМГА – САВКАТ

Куьзги шак.
Окопта эди Алимхан.
Ол оилайды:
Тезден байрам келеек.
Уьйдегилер,
Уьйкен Элде баьри халк
Бу байрамды
Кайтип энди оьткерер?
Сондай оилар
Бийлей эди сержантты.
Кирип келди
Командири взводтынь:
– Келсин дейди
Сага аьли тез болып.
– Тамаша ис, –
Деди Алимхан озьине. –
Коьптен бери
Шақырувлар йок эди.
Йылы карап,
Чеботарев коьзине,
Ушып турып,
Айткан ерге йоьнеди.
Ротадынь командири:
– Бизим Аьскер
Аьыл, кала босатып,
Уьстинликке
Етиседи куьн сайын.
Байрам келе,
Октябрьдинь байрамы,
Юреклерге
Уьйкен сеним салдырып.
Бизге керек
Савкат этув бу куьнге.
Сага буйрык:
Полковойдынь атыннан:
«Бир «тил» тавып
Аькелмеге бу кеше...»

Карта ашты
Шыгарып столыннан.
Собйлестилер.
Айтты тагы сержантка:
Берилеек

Сизге йолга доьрт кайык,
Сувдан оьтуьв –
Ол акында сен ойлан.
Куьнбатарда –
Калын биткен орманлык.
Кыйын эди,
Кыйын эди бу буйрык.
Толтырмаса
Амал да йок, амал да,
Коьп ойланды.
Коьп ойлалты кыйынлык –
Нешик энди
Оьтуьв керек йылгадан.

Ногай шоьлдинь
Эр йигити Алимхан,
Яьв, атлы
Яьв тарапта коьп болган.
Йингерленди,
Йолдастарын кайрады.
«Тил» табуьва
Кара туьнде йолланды.
Артта калды
Уьйкен Висла йылгасы.
Ракеталар
Сызгырады токтавсыз.
Кулак туьптен
Ушадылар куьллелер.
Яралыдай,
Куьрсинеди тереклер.
Сувлы ер мен
Ймтылады солдатлар,
Коллары ман
Кара ерди казады.
Тизлериннен
Кан тамшылар агады,
Кайда юруьв
Каранъада орманда?
Алимханнынь
Тап басында ракета
Атылды.
Ярык болды бир кесек.
Эм коьрдилер,
Туры экен часовой.
Бек куньскан,
Тонъа болар, ким биле?
Уьйкен сорав:
– Нешик оны алмага?
Янасайык, –
Деди тагы бириси.
– Дурыс, – деди
Алимхан, – тек алдыга.
Ерде ялдап
Басладылар баьриси.
Каранъада
Абыт этувьв заьлим зат.
(**Ызы болаяк.**)

САВАПЛЫК

Керексинетаганларга ярдам этейик

Август айдынь ортасыннан «Инсан» саваплык фондынунь акциясы тагы да оьз аьрекетин баслаган. Бу акциядынь бас ниети – Ногай районунынь коьп балалы эм бай яшамайтаган аьеллерин азык-туьлик йыйынтыгы ман канагтап. Аьелдинь аьр бир аьдемине сондай бирер йыйынтык бериледи. Биз бу ерде Алла-Тааладынь элшисининь: «Аьдемлерге коьмек этетатаган инсаннынь аякларын Алла Сират коьпирин оьтгейтканда беркитер», – деген созьлерин мутпайык. Яшавда кыйынлы аьлерге туьскен аьдемлер олар муьтлмаганын, оларды эсте саклайтаганын эм суьетаганын билсинлер. Йыйынтыктынь орта баасы – 450 маьнет акша. Сонынь ишине киретаган тамак-азык товарлары: 1-ер килограмм дуьги, секер,

макарон, гречка, 3 килограмм ун, 1 литр кендир май, 250 граммлык шай.

Саваплык акциясында тоьмендеги йорыгы ман катнаспага болады:

– тоьменде коьрсетилген фондтынь реквизицерининь ярдамы ман акша карыжларын йибермеге;

– акшады фондтынь офисине (Терекли-Мектеб авыл паркы, алдынгы «Эсидбанк» меканы) аькелмеге болады;

– оьзиньиздинь тенълеринь изге эм таньсларынъызга фондтынь акында айтынъыз, белкиси, олар да саваплык акциясында катнаспага суьерлер.

Пайхамбарымыз (Алла-Таалла ога тыньшылыгын эм разылыгын берсин) булай деген:

«Юмарт аьдем Аллага, Еннетке, аьдемлерге ювык, Яханненнен эрек. Сык аьдем Алладан, Еннеттен, аьдемлерден эрек эм Яханнемге ювык. Сол себептен кызганыш-аьлимнен эсе, Алла юмарт-анъкавды артык суьер». (Ат-Тирмизи).

Оьрметли аьылдастар, биз ак юрегимизден сиз яшавда кыйынлы аьллерге туьскен аьдемлерге коьмек этувьвден шетте калмассыз эм «Инсан» саваплык фондынунь акциясында ортакшылык этерсиз деп сенемиз.

Соравларынъыз ушин телефонымыз: 89896678260.

Сбербанк картасынынь номери: 6761 9600 0336 971 446.

GIWI кошелек: 89285055677.
«ИНСАН» САВАПЛЫК ФОНДЫ.

ВНИМАНИЕ! ПРОПАЛ РЕБЕНОК!

Шмагин Сергей Васильевич

2012 г.р.

г. Магадан

УФССП России по Магаданской области разыскивается **Шмагин Сергей, 10.03.2012 г.р.**, место жительства которого, по решению суда, определено с его матерью. Должнику – отцу разыскиваемого ребенка: **Лысюк Василий Павлович, 23.06.1972 года рождения, уроженец п. Армань, Ольского района, Магаданской области** судом определен порядок общения с несовершеннолетним сыном в определенные дни и часы по месту жительства матери, однако, должник, проигнорировав решение суда, вывез ребенка за пределы Магаданской области без ведома матери и до настоящего времени его местонахождение неизвестно. СУ СК РФ по Магаданской области по факту исчезновения ребенка возбуждено уголовное дело по ч. 2 ст. 105 УК РФ (убийство).

Вероятнее всего передвигаются автостопом.

Могут находиться в любом регионе РФ!

Отец Лысюк Василий Павлович

Всех, кто обладает информацией о пропавшем, просим сообщить по телефонам: +7(4132)649-678, 654-170, +79148516097

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ СОБРАНИЯ О СОГЛАСОВАНИИ МЕСТОПОЛОЖЕНИЯ ГРАНИЦ ЗЕМЕЛЬНОГО УЧАСТКА

Кадастровым инженером **Магомедхановой З.А. magoedkhanovaz@mail.ru 8(8722)940068. № квалификационного аттестата 05-11-94** в отношении земельных участков, расположенных по адресу **РД, Ногайский р-н, автомобильная дорога А-167 Кочубей-Нефтекумск-Зеленокумск-Минеральные воды км 0+000 - км 95+830**, выполняются кадастровые работы по уточнению местоположения границы земельного участка.

Заказчиком кадастровых работ является **Федеральное казенное учреждение «Управление федеральных автомобильных дорог «Каспий» Федерального дорожного агентства» uprdor.kaspiy@mail.ru (851) 248-06-86**.

Собрание заинтересованных лиц по поводу согласования местоположения границ состоится по адресу: **РД, г. Махачкала, ул. Шамиля № 15 «17» октября 2016г. в 15 часов 00 мин.**

С проектом межевого плана земельного участка можно ознакомиться по адресу: **РД, г. Махачкала ул. Шамиля №**

15. Обоснованные возражения относительно местоположения границ, содержащихся в проекте межевого плана и требования о проведении согласования местоположения границ земельных участков на местности принимаются с **«17» сентября 2016 г. по «17» октября 2016 г.** по адресу: **РД г. Махачкала ул. Шамиля, № 15.**

Смежные земельные участки, с правообладателями которых требуется согласовать местоположение границ земельных участков с кадастровыми номерами:

05:04:000001:	1994,
05:04:000001:	1866,
05:04:000001:2116,	
05:04:000124: 13,	
05:04:000124:11(6),05:04:00124:12,05:04:000072:46(1).	
05:04:000064:6,	
05:03:000001:323,	
05:03:000001:269.	
05:03:000001:333,	
05:03:000001:285.	
05:03:000001:277.	
05:03:000002:1,	
05:03:000001:228.	
05:03:000001:276,	
05:03:000000:37/1.05:03:0001:199, 05:03:000001:234.05:0	

3:000001:235, 05:03:000003:800,05:03:00001:202. 05:03:000003:854. 05:03:000003:767, 05:03:000003:764,05:03:00001:173. 05:03:000003:778, 05:03:000001:266, 05:03:000003:800.05:46:000034:1, 05:46:000018:35, 05:46:000003:183, 05:03:000005:211.05:03:00001:211,05:03:000003:679.05:04:000125:1(1) и других земельных участков, расположенных в кадастровых кварталах: 05:03:000003, 05:03:000005, 05:03:000001, 05:04:000124, 05:04:000072, 05:04:000064, 05:03:000002,05:03:000000.05:46:000034,05:46:000018, 05:04:000125, находящиеся в радиусе 50 метров от оси автомобильной дороги «А-167 Кочубей – Нефтекумск – Зеленокумск - Минеральные воды км 0+000 - км 95+830» . При проведении согласования местоположения границ при себе необходимо иметь документ, удостоверяющий личность, а также документы, подтверждающие права на соответствующий земельный участок.

ИЗВЕЩЕНИЕ

О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ПРАВА НА ЗАКЛЮЧЕНИЕ ДОГОВОРОВ АРЕНДЫ НА ЗЕМЕЛЬНЫЕ УЧАСТКИ ИЗ ЗЕМЕЛЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ

Форма торгов – открытый аукцион по закрытой форме подачи предложений по цене.

Организатор торгов – администрация муниципального образования сельского поселения «сельсовет Ортатюбинский»

Решение принято постановлением администрации муниципального образования сельского поселения «сельсовет Ортатюбинский» от 04.07.2016г. № 18.

Место проведения аукциона – РД, Ногайский район, с. Орта-тубе (здание администрации), дата проведения аукциона – 23.10.2016 года, время проведения аукциона – 09 ч.30 мин.

Предмет аукциона:

Лот № 1 – земельный участок категория земель сельхозназначения, с разрешенным использованием для выпаса скота, с кадастровым номером № 05:03:000007:1117/3, общей площадью 397 га пастбища, находящийся на территории МО СП «сельсовет Ортатюбинский». Начальная выкупная стоимость права аренды земельного участка составляет – 41288 (сорок одна тысяча двести восемьдесят восемь) рублей, шаг аукциона составляет 5% – 2064 руб. Сведения об обремененности отсутствуют. Сумма задатка составляет 20% – 8258 руб.

Заявки на участие в конкурсе принимаются в запечатанном конверте с 22 сентября 2016 года по 22 октября 2016 года по адресу: РД, Ногайский район, с. Орта-тубе (здание администрации) по рабочим дням с 8.00 до

17.00 по московскому времени. Вместе с заявкой подаются следующие документы:

Для физических лиц – документ удостоверяющий личность, либо доверенность представителя.

Для юридических лиц – заверенные нотариально копии учредительных документов и свидетельства о государственной регистрации юридического лица.

Документ, подтверждающий внесение задатка для юридических и физических лиц.

Задаток вносится по реквизитам: УФК по РД (администрация МО СП «с/с Ортатюбинский», л/сч 03033928300), ИНН –0525001131, КПП – 052501001, ОГРН – 1020501444325, отделение НБ – Республики Дагестан г. Махачкала, БИК – 048209001, р/сч – 4020481040000000497, л/сч – 03033928300, назначение платежа – обеспечение аукционной заявки.

Договор аренды заключается по истечении 5 дней со дня подписания протокола результата аукциона.

Дата, время и место определения участников аукциона – 23 октября 2016 года в 9 ч.30 мин. по московскому времени по адресу: РД, Ногайский район, с. Орта-тубе (здание администрации).

Предоставление документов для принятия участия в аукционе, оформление заявки, договора о задатке и месте проведения аукциона по адресу: : РД, Ногайский район, с. Орта-тубе (здание администрации).

АДМИНИСТРАЦИЯ МО СП «СЕЛЬСОВЕТ ОРТАТЮБИНСКИЙ»

извещает о бесплатном выделении следующих земельных участков для индивидуального жилищного строительства молодым семьям площадью 1500 М.кв. каждый:

- лот № 11 - по улице Советская № 11
- лот № 12 - по улице Советская № 13
- лот № 13 - по улице Ленина №7
- лот № 14 - по улице Ленина № 15
- лот № 2 - по улице Садовая, 12

Ответственный исполнитель

лот № 3 - по улице Садовая, 14
Сроки: время и порядок предоставления заявок в течение месяца со дня выхода газеты по адресу организатора торгов.

Место и дата проведения: с.Орта-тубе, ул.Советская д.1 администрация МО СП «сельсовет Ортатюбинский».

Конкурс проводится на 31 день с момента публикации (если 31 выходной, то в следующий рабочий день).

Время проведения - в 10 часов.

Нурманбетов И.И.

Кайтып уьйин тапканга айыплав йок

Дагестан Республикасынын Прокуратурасынын билдирувине коьре, законга карсы карак туьркимлеринин сыраларында болган аьдемлер озьыхтыялары ман савытларын салып, олардын аьрекети бойынша кыянатлык туьзилиси болмаса, уголовлык яваплыктан босатыладылар.

Сол санга, озьыхтыяры ман, бар савытын власть органларына берген яде болса, кир ниет пен кулла-

нылаяк савытлардын бар ерин коьрсеткен аьдемлер эм савыт атып уьйренмеген караклар санында болган киредилер.

Сойтип, биз йогарыда белгилеп озган шартларды толтырган аьдемлер (карактар) уголовлык яваплыктан босатыладылар.

Карак туьркимлер сыраларында болган, аьдемлердин озьыхтыялары ман савытларын салганнан сонь, тийисли шартларды толтырганнан

сонь, уголовлык яваптан босатылады деген законнын айырым пунктларына толтырувды ДР бойынша Россия УФСБ-сы да эткен. Сога коьре, уголовлык яваплыктан босатылады, эгер сол аьдемге, ол савытын салатаган шакта, уголовлык ис ашылмаган болса эм онын савыт салганы акында баска террористлик куьплердин уйгынлавыларына билдирилмейди.

Куьрести куьшлендирув керек

Йыл сайын Россия МВД Ногай району бойынша иш ислер боьлигинин куьлыкшылары комплексли оперативли кепте алдын шалув «Мак-2016» операциясын озгардылар. Быйыл да бу шара эки кезекли болып огьти, операциядын экинши кезеги 30-ншы сентябрьде тамамланады.

Шарадын бас борышлары деп огьстирмеге ярамайтаган огьсимликлерди законга карсы шашувыннын алдын шалув, оларды аяглав, нарко-

тикли огьсимликлерди огьстиретаган аьдемлерди яваплыкта тартув, оларды сагатаганларды, баска якка тасыйтаганларды аяглав эм дембиге йолыктырув болады.

«Сеним телефоны» бойынша аьр бир гражданин Ногай районунда, республикада каерде наркотикли огьсимликлер шашылтаганы, оларды ким тасыйтаганы, сагатаганы акында билдирмеге болады. Телефон номери – **8-(256)-21-478**, бу номер бойынша кеше-

куьндиз зань сокпага болады.

Наркоманиядын кавыфлыгын анлайтаганлардын аьр бирисин биз сол мараз бан куьреспеге коьмек этинь из деп шакырамыз. Сизден келген аьр бир билдирув маьнесиз калмак, тергелек. Билген затынъызды ыхтыяр саклав куьлыкшыларына зань согып билдириньиз.

А. КОЙЛУБАЕВ,
болик етекшисининь куьлыгын юритуьвшиси полиция майоры.

ФЕСТИВАЛЬ
Сыйлы байрамды хош алдылар

Бас каламыз Москвадын Енгув паркын Поклонный тавында бу йылдын 17-нчи сентябринде байрам фестивали уйгынланып оьтти. Уйгынлашылардын билдирувлери не коьре, шарага деп 5 мыннан артык аьдемлер йыйылган эдилер. Олар ногай, татар, казак, кумык эм сондай баска миллетлер Фестиваль мусылман байрамы— Курман-байрамына багысланган эди, деп билдиреди Москва каласынын туризм эм регионлар ара байланысы, миллет политикасы бойынша департаментинин пресс-службасы. Маданиятлык программасы бойынша «Курайси» ансамбли, халк

артисти Р.Юлдашев, «Балалар тавысы 2» деген шоу-дынь финалисту Саида Мухаметзянова, оьз оьнерлерин «Дивани» куьби эм ногай йыврашысы Эдиге коьрсетгилер. Шарада Россия халкларынынь туьрли асларынынь эм пайдалы товарларынынь ярмарлыгы аьрекет этти. Балаларга деп батутлар, балалар ушин ярыслары, ойындары эм савгалары болган майдан да ашылган эди.

Фестиваль РФ мусылманлардын дин управленеси мен, «Сафмар» эм «Закят» саватлык фондлары ман уйгынланды.

Сувьретте: *шарадан коьринис.*

Олар яшавды енъил этедилер

Бугуьнлерде кайсы аьдемге де кийинлы: акашдынь етиспеллиги, баалардынь токтавсыз оьсуьви, аьдемшиликтегине тоьменлеви юреклерди тырнайды. Кайсы ис те акашдынь куьши мен юреди. Аьдемге ян авырув, языксынув, алаллык, таньлык деген ийги хасиет белгилери йойылып барады. Аьдем эсейгенде йиллы соьзлер онынь коьнгилине кайтип бир керегедилер! Картайганда ийги соьз бен юректи ашпага, уйшликтегине ислерди битирмеге бирерде бир инсан табылмайды. Аьне сондай кийинлы яшав аьсеринде эсли аьдемлерге коьмекке «Ногайский район» МО КЦСОН ГБУ куллыкшылары табыладылар. Олар куьн исчилигине, сувьгына карамай, коьмек куьтип турган аьр бир эсейген аьдем-

нинь уйине етип боладылар. КЦСОН-нынь аьлиги директору Гуьлфира Капитуллаева, боьлик етекшиси М.Ярикова, специалист Р.Акбулатова эм баскалар баьри аьдемлерге де тез коьмекке етедилер, олардынь юреклерине конадьлар, янды ириткен ийги соьзлерин айтадылар. Бугуьнлерде КЦСОН районда сондай 658 аьдемге ярдамын этеди. Солардынь ишинде соьгис эм ис ветеранлары, пенсионерлер, сакаллар, ялгыз яшайтаганлар. Мине сондай куллыкшылар акында озининь разьлык соьзин Терекли-Мектеб авыл яшавшысы, ис ветераны Сакинат Муртазали кызы Башантавова айтады.

С.Башантавова боьтен де социаллык куллыкшысы Медина Манаповадынь иси мен бек разы. «Мен оны

кызымдай коьремен, ога «Машалла!» деймен. Медина бир истен де кажымайды. Ол керек заманда яма-ян келеди, юректи авлайды, коьнгиликке етеди. Мине сондай аьдемлер мен яшав енъил, коьнгиликке де ток. Аьлиги заманда ясуьйкен аьдемлерге йылы карав, тувра соьзин айтув, оларды эринмей тынълав, боьтен де анълав, ярдамласув калай бек керегеди!».

Сакинат Муртазалиевна КЦСОН-нынь баьри де куллыкшыларына, айырым кепте Медина Манаповага ден савьлыкты, коьнгилик куватты, наьсипти, уьйкен устинликлерди йорайды. Сондай аьдемлердинь аьрекетин мен дуньяда яшамага да енъил болады.

М. НУРМАНБЕТОВА,
Кадрия атындагы орта школасынынь окутуушысы.

АКЦИЯ

«Кино кешесинде» катнасты

Янъыларда Россия киносыннынь йылында биринши кере савлаирроссиялык «Кино кешеси» акциясы оьтти. Онынь мырады – Аталык кинематографтынь етимислерин таралтув, россия киносыннынь келеекте оьрленуьви. Акцияда Дагестаннынь маданият учреждениелери катнастылар. Ол Поэзия театрында йол алды. «Кино кешесин» Махачкалада ДР Маданият министрининь орынбасары М. Гаджиев ашты. Ол бугуьн шаралар тек Поэзия театрында тувьд, П.Гамзатова агындыгы Сувьрет ясав музейинде де, Орыс театрынынь киши залында да, Дагосфилармониядынь Язгы майданын да оьятканын белгиледи.

Сол кеше тагы да Поэзия театрында режиссер Г. Данелиядынь «Кайгырма» деген

киносы каралды.

Дагосфилармониядынь Язгы майданында 3 россия кинофильми коьрсетилди – «Смешариклер», «Таварых 17», «Батальон». Мунда Кинематографистлер соьюзыннынь Дагестан боьлигининь правленийесининь председатели М. Сулейманов та болды. Онынь соьзлери мен акция биринши йыл оьтеди, келеекте ол боьтен де коьп каравшылар йыйнар.

Сувьрет ясав музейи «Кино кешесинде» оьз программасын аьзирледи – «Саниятлар шыгармаларында кинематографлардынь дуньясы» выставкасын, режиссерлар Д. Абашидзе эм С. Параджановтынь драмасы художестволык фильм «Ашик—Кериб, режиссер П. Веббер художестволык киносын «Ынжы таслы кулакшынынь кызы».

Ногай районунынь Калинин авыл яшавшысы Рашида Арслановна Арслановага 8 ясына толувь ман

Яс куслардынь анъындай,
Яслык сепкен танъындай,
Тувган куьнинь гуьлдердей
Атсын авлак-данъылда.
Куванышлы куь кимик,
Оьрге оьрсин коьнъилинъ.
Таза булак сув кимик
Йоравымыз тоьгилсин!

Тетеси Байрав, атасы Арслан, анасы Зульфия, акалары Темирлан, Руслан, кешеклери Саида, Аня, аданаслары Арслан, Рашид, Юсуф, синълиси Радима.

РОССИЯДЫНЬ ЭСТЕЛИКЛИ КУьНЛЕРИ

Уллы согысувлардынь бириси

Галицийский согысув –Биринши дунья согысыннынь уллы деген согысуви болады (1914-нчи йылдынь август –сентябрь айлары). Бу согысув заманда орыс аьскерлер кубыла Галицияды, Буковинады алдылар, Перемышльды корсаладылар. Операцияда 3-нши, 4-нши, 5-нши, 8-нши, 9-ншы аьскерлер орыс Кубыла – Куьнбатар фронтыннынь сырасында катнастылар (фронт командующии – генерал Н.Иванов). Оларга 4 австро-венгер армиялары (эрцгерцог Фридрих, фельдмаршал Гет-

цендорф) эм генерал В.Войрштынь герман куьби карсы турганлар. Орыс аьскерлер австрия аьскерлерининь планлары акында билип, сол билдируьвлер негизинде согысувды юритпеге токтасадылар. Билдируьвлерге коьре, австрия аьскершилерини Сан йылгандан бираз кубылага карап, Львов районуна орынласпага керекли. Сол ерде орыс аьскерлер оларды корсалап алмага ойлайдылар. Болса да эки яктынь да планлары бузылады, согысувлар созылады.

16-ншы (29) сентябрьде австрия аьскер-

лери куьш пен орысларды Нижний Сан артына дейим шыгарадылар. Тек куьш йыйнап, орыс аьскерлер 10-ншы ноябрьде Лупковский перевалды аладылар, Карпаты тавларын оьтедилер, сол айдынь ьзында орыслар Свидник, Медзилаборце, Гуменне, Снина калаларды алганлар. Бу уллы согысувда австрия аьскерлери енъиледилер. Бу операция барысында Россия патшалыгынынь армиясы озининь союзниклер алдындагы борышын толтырады, сол зат Сербияды бузылувдан бир кесек заманга куткарады.

ВРАЧТЫНЬ МАСЛАГАТЫ

Авырувдынь кавыфлыгы уьйкен

Кыста, язлыктынь басында баьриси де грипп пен авырымага амырак болады. Боьтен де быйыл грипп авырувы айкап кенъ йайлды. Авырган аьдем эмленуьв йосыларын излейди, сога коьре биз, врачлар, яшавшыларды грипп мараздынь белгилери мен таныстырмага, оннан кайтип сакланув керек экенин анълатпага керекпиз.

Свиной грипп – донъызлардынь оьткис инфекциялык маразы, онынь бир неше вирусы болады. Сиз сорамага боласыз – донъыздынь авырувы бизге не зат пан кавыфлы? Бир-бир заманларда бу грипптинь вирусы аьдем-

лерге де юкпага болады, бу заманда вирус ава-тамшы йол ман йайлады, солай ок ойыншыклар, савьт, кийим мен йыйлмага да болады. Эмленмейтаган, ямагат ерлерде болатан авырувлылар айкап та кавыфлы боладылар.

Грипп оьткис басланады, онынь белгилери – эт кызув 39 градуска дейим коьтериледи, аьдем терлейди, осал болады, ярыктан коркады, басы авырыйды, суьеклери, сом этлери, коьзи авырыйды, авырувлы йоьткисреде, кусады, юреге булганады. Грипп авыр оьтпесе, 5-10 куьннинь ишинде таяды.

Грипптен сакланув керек. Соьйтип, бир неше

йорыкларды тутув керек болады – грипп пен авыруйтан аьдемлер мен аьлеспенъиз, грипп маразынынь эпидемиясы мезгилинде ямагат ерлерге барманъыз, боьтен де балалар ман мамыктан, марлядан этилген маскаларды тагынъыз, колларынынь таза этип ювнынъыз, комплексли поливитаминлер мен пайдаланынъыз. Бала ашайтаган болса, ога соган эм сарымсак беринъиз. Мараз куьзде басланады, сога коьре алдын шалув амаллар алынъыз. Эгер сиз грипп мараз бан авырган болсанъыз, врачты уьйге шақырынъыз.

А.ТАНГАТАРОВА,
недуамр.

З.М.Акмурзаев атындагы Червленые Буруны авыл орта школасы ман Кулимхан Багырхановна Аджинызовадынь атына 2007-нши йылда берилген № 05 АА0031502 номерли аттестат куьшиннен тайган деп эсапланады.	Терекли-Мектеб авыл А.Ш. Джанибеков атындагы орта школасы ман Халил Аджигельдиевич Тунгатаровтынь атына 2002-нши йылда берилген А № 9335982 номерли аттестат куьшиннен тайган деп эсапланады.
---	---